

Raasiku vald reformimiste teel.

2015 aasta Riigikogu valimiste järgse riigijuhtimiseks moodustatud liidu kokkuleppesse kirjutati sisse suuri algatusi. Üheks oli juba viimased 20 aastat jutuks olnud haldusreform ja selle läbi viimine. Haldusreformist sai perioodi 2013-2017 üks olulisemaid teemasid, mis raputas Raasiku valdagi. Lõpuks läks siiski hästi, sest suudeti võidelda välja isejätkamise võimalus. Samas on see kindlasti Raasiku valla ajaloo üks oluline peatükk, mille peab põhjalikumalt fikseerima, sest selle protsessi käigus saavutatut saab nimetada Raasiku valla kolmandaks sünniks.

150 aastat omavalitsust Eestis ja Raasiku valla koht omavalitsuskaardil.

Tänavu (2017) möödub 25 aastat Raasiku vallale omavalitsusliku haldusüksuse õiguste andmisest. Toimus see oluline sündmus 12.03.1992, mil Eesti Vabariigi ülemnõukogu esimees Arnold Rüütel allkirjastas õigusakti ja omavalitsuslikku staatust kinnitava tunnistuse. Õigustatult nimetame seda sündmust ka valla õiguste taastamiseks, sest Raasiku vald oli olemas juba pikka aega enne Eesti iseseisvumist.

Vallasüsteem Eestis loodi Tsaari-Venemaal 19. sajandi teisel kümnendil toimunud reformide tulemusena. Vallad, mõisapõhiste omavalitsusüksustena, asutati Eestimaal 1816. aasta 23. mai *talurahvaseaduse* alusel. Mõisapõhisus tähendas, et vallakogukonda kuulusid vaid talupojad ja vallakogukonna tegevus oli puhtalt mõisa kontrolli all.

Kogukondlikule omavalitsusele Eestis pani aluse 19. veebruaril 1866. aastal välja antud *Maakogukonna seadus Eesti kubermangule*. Selle seadusega kaotasid mõisad haldusvõimu valdade üle.

Ka tänasel Raasiku valla haldusterritooriumil tekkis selle seaduse alusel mitu valda, millest ühe nimi sisaldas sõna Raasiku (Kambi-Raasiku)¹, kuid puhtalt Raasiku nime kandev vald tekkis 1898, mil enam-vähem tänase Raasiku valla territooriumile jäi erinevate liitmiste-lahutamiste tagajärjel 3 valda – Peningi, Raasiku ja osaliselt Rae. Neist Peningi oli asutatud juba 1866 ja elanud üle 2 territoriaalset reformimist – 1891 koondusid Peningi valla koosseisu ümberkaudsed väikevallad ja 1898 liideti Pikavere vald. 1898 uue vallana tekkinud Raasiku valla koosseisu arvati Peningi vallast eraldunud Kambi-Raasiku kogukond ning Anija vallast Haljava ja Paasiku. Aruküla oli jätkuvalt Rae valla osa.

¹ Julius Pöldmäe. Harju-Jaani kihelkond läbi aegade. 1992

Eelnimetatud 1866 a seadus kehtis väheste muudatustega 1917. aastani ja muudetud/täiendatud kujul ka iseseisvas Eestis kuni 1937. aastani.

1937a võeti vastu *vallaseadus* ja 1938a *maakonnaseadus*. Lisaks andis Vabariigi President 8. aprillil 1938 välja dekreedina *vallapiiride ühekordse korraldamise seaduse*. Siseminister tegi tollel ajal ühinemise ettepaneku, mille eesmärgiks ühendada Peningi vald Raasiku vallaga. Tehtud ettepanekut arutasid 1938 aastal mõlema valla volikogud. Peningi valla volinikud ei olnud ettepanekuga nõus, Raasiku omad pidasid seda mõistlikuks. Pärast seaduse kehtima hakkamist muutusid piirid küll, kuid mõlemad vallad jäid alles. Raasiku sai Peningilt Kurgla küla ja andis ära Haljava ning Paasiku piirkonnad. Sellistes piirides toimetasid vallad kuni 01 oktoober 1950, mil vallad territoriaalsete haldusüksustena sootuks likvideeriti.

Haldusreformi järjekordne katse.

Taasiseseisvunud Eestis on püütud omavalitsusi reformida pea sama kaua kui Eesti taas vaba olnud. Iga katse on esialgselt suurest ideest taandunud piiride joonistamiseks Eesti kaardil. Sinna need katsed alati ka takerdusid ja lõpuks surid. Järjekordselt sai teema hoogu 2013 kohalike valimiste eel, mil minister Kiisler püüdis ellu viia nn tõmbekeskuste Eesti mudelit. Selle mudeli põhjendamisel ilmus esimest korda inimeste minimaalse arvu kriteerium – 5000. Teadlased ja omavalitsusjuhid naersid selle välja ning selgitasid, et ainult vallapiiride venitamine ümber 5000-pealiste piirkondade ei anna tulemust. Kui halduse, aga peaaesjalikult majandusreegleid sisuliselt ei muudeta, jätkub inimeste vool piirkondadesse, kus asuvad töökohad. Kõigele vaatamata jätkas toonane siseminister oma tegevust tõmbekeskuste mudeli alusel ja 2013 aasta oktoobris oli jõutud selleni, et Harjumaa oli kaardistatud ja sellel kaardil Raasiku vallale enam kohta polnud ette nähtud. Kõlas jutt, et kuna puudub gümnaasium ja tankla, siis tuleb vald jagada kolme naabri (Rae, Kose, Anija) vahel. Raasiku vallavanem ei esitanud vastuväiteid. Õnneks vahetus riigis valitsus ning kuni 2015 valimisteni oli teema peatatud.

Ka 2015 aasta valimiste järgselt olid kogunud kohalikud poliitikud seda meelt, et ei jõua uusi valitsus reformiga kuskile. Paraku eksisid arvajad. Ei nähtud ette ühte nüanssi, mis kirjutati sisse seadusesse ja mis pani nii mõnegi eluaegse vallavanema seisukohta muutma ja haldusreformile kaasa elama panema. Nimelt seati seadusesse, et vallavanem ja volikogu esimees, kes vabatahtlike ühinemiste käigus töö kaotab, saab kompensatsiooni terve aastapalga ulatuses (pole ju midagi uut, riigikogu liikmeid poputatakse nii juba pikka aega). Tegelikult oli see klausel hooandjaks kümnete läbirääkimiste käivitamisel vabatahtliku ühinemise eesmärgil. Seega on nn „eduka“ reformi starteriks puhas isikliku kasu saamise soov. Võib diskuteerida teemal, kas selliselt korraldatav reform on sisulises mõttes reform või näeme pikas plaanis tulemust, mis mõnes omavalitsuses teeb avalike teenuste andmise kallimaks ja seetõttu võib sootuks teenus kodanikust kaugeneda ja kvaliteedilt langeda.

Haldusreformi seadus võeti vastu, 5000 elaniku piir sai seaduslikuks (mis siis, et sisutuks) kriteeriumiks ja kes 2017 jaanuariks seda kriteeriumit ei täida, kuuluvad sundliitmisele naabriga. Raasiku vallale pakkus vabariigi valitsuse komisjon esialgu Raed ja hiljem Anija valda.

Raasiku volikogu otsustas teha kõik, et jätkata iseseisvalt.

Aktiivsemad tegevused eesmärgi saavutamiseks algasid juba 2016 märtsis. Valla sünnipäeva raames viidi läbi arutelud, mis andsid suuna kätte. Just sünnipäevaüritustel valla kõikides kandikeskustes võeti valla isejätkamise teema avalikult lahata. Volikogu liikmete ja vallakodanike kohtumised said valla 24-nda sünnipäeva keskseteks sündmusteks. Volikogu liikmeid kutsuti haldusreformi ja selles võtmes ka valla tuleviku osas oma seisukohti väljendama ning omavahel debateerima. Selle ürituse idee autoriks oli Garina Toomingas. Debatid toimusid Lüü-Türri vägeva meestelaulu saatel ja fotonäituse taustal Raasiku Rahvamajas, Pikavere Mõisas ja Aruküla Rahvamajas. Kõik ühel päeval. Seal sai esitatud arutelu käima lükkamiseks volikogu liikmetele erinevaid küsimusi. Üks neist oli *Mida oled teinud 5000 elaniku registrisse saamiseks? Ja kuidas on läinud?* Vastused olid etteaimatavad kuni Pikaveres sai ühele seni (ja ka pärast seda) mitte sõnagi arutlusel kuuldavale toonud tänasele volikogu liikmele see küsimus esitatud nimeliselt. Vastuseks oli lühidalt võttes – *mina pole midagi teinud ja ei peagi, sest olen opositsioonis!*

Vaatamata sellele, et volikogu lõi vastava ajutise komisjoni tunduvalt hiljem, algasid tegevused rahva arvu kriteeriumi täitmiseks just märtsis.

Esiialgu kasutasime kirjasõna, millega teavitasime elanikke läbi sotsiaalmeedia ja kaaasatud oli ka Sõnumitooja. Sellega hoidsime inimesi pidevalt kursis asjade käiguga. Juba seegi tegevus tõstis kodanike registreerimise intensiivsust kõrgemaks kui viimastel aastatel keskmiselt.

Lisaks teavitusele küsisime naabritelt (Jõelähtme ja Anija) ajalooliselt Raasiku valla külge kuuluvaid külasid tagasi. Naabrid ütlesid ei. Demokraatlikus riigis jõuga teiselt vallalt territooriumi võtta ei saa (kuigi mõni volikogu liige arvas isegi Sõnumitoojas, et ikka oleks saanud veel midagi teha) ning seega pidime naasma muude võimaluste juurde. Püüdsime ka algatada läbirääkimisi Rae vallaga, mis on tänaseid rahvastiku igapäevaseid liikumisi ja transpordiühendusi teades, ainus võimalik naaber, kellega hädavajadusel oleks mõistlik ühineda. Läbirääkimiste alustamise ettepanek tuli vabariigi valitsuse poolt loodud komisjonilt. Rae vallavolikogu polnud nõus läbi rääkima.

Seega jäigi Raasiku vallal edasi käia juba valitud teed – leida üles kõik oma vallas elavad, kuid millegi tõttu siia mitteregistreeritud inimesed ja motiveerida neid registreerima oma tegelik kodu ka rahvastikuregistris.

Aktiivne kodanikukampania.

Kampania viimase kahe kuu kohta pean ütleva esmalt, et meie ettevõtmine äratas tähelepanu üle riigi ja mida edasi kampania edenes, seda enam positiivset tagasisidet saabus ning pakuti erinevat abi kampaniasõnumi levitamiseks. Meie kampania ei olnud pelk vastandumine riigile, me ei osalenud kohtulahingutes (kuigi avaldasime osalejatele toetust), me ei süüdistanud kedagi põhjuseta ja avalikult, me ei hakanud avalikult leheveergudel (eriti Sõnumitoojas) võitlema anonüümsete ja/või kuulujuttudel põhinevate süüdistustega ega ka

meie FB lehele postitatud demagoogiliste sõnumitoojatega. Me olime igati aupaklikud naabrite suhtes.

Teiseks näitas kampaania mõjusust selle levikul ka asjaolu, et ilmusid erinevad „abistajad“, kes pakkusid võimalusi eesmärgi saavutamiseks. Näiteks ettepanek tõemeeli Tallinna kodutute sisse toomiseks või abipakkuvad üliõpilased, kes soovisid „aidata“ väikese sissetuleku eest. Püüdes saada definitsiooni mõistele väike, saime teada, et pakkujate jaoks oli selleks 500 eurot ühe registreerija kohta. Oli teisigi naljakaid juhtumeid.

Tõsisemalt rääkides oli meie **edu pandiks** hästi juhitud tegevus ja laiapõhjaline kampaaniaplaan, mis ei keskendunud ühele-kahele tegevusele. Lisaks eelmainitule oli meil ka tubli meeskond, kes plaani ellu viis. Meeskonda kuulus esmajärjekorras kogu ettevõtmist toetav kogukond, aga kindlasti kogu vallavalitsus tegeles viimasel kahel kuul väga suure aja oma tööst kampaaniaga, kogukonna liidrid külades tegid tublit tööd, näost-näkku kampaania osas oli oluline osa ka volikogu liikmetel kanda. Nõusoleku eest lubada kampaania sõnumit kandvate loosungite paigaldamiseks tuleb tänada kindlasti maaomanikke (treilerid) aga sama kindlasti ka kauplusi, apteekke, perearstikeskuseid, söögikohti ja kõiki teisi avalikult kasutusel olevate käidavate kohtade omanikke.

Meie kampaaniameistriks on olnud vaieldamatult Eesti kõvemaid tegijaid, kellele on ka oponentide poolt kampaania käigus mitmel korral püütud halba varju heita. Mitte küll meie kampaania tõttu, aga seoses tema kunagise seotusega Keskerakonnaga. Samas just sama kampaaniameistri poolt tehtud Keskerakonna kampaaniad ongi olnud selgelt parimad poliitilised kampaaniad taasiseseisvunud Eestis. Seda tunnustavad kõik asjatundjad. Ma ei kahetse hetkekski, et kutsusin selle firma meie konkursile osalema ja oma pakkumist esitama.

Kõige enam imponeeris paljudele tõsiasi, et kampaaniat ei ehitatud üles kõige odavana saamahimu rahuldamisele. Kampaaniameister isegi ei pakkunud oma kavas ühtegi auhinda registreerimise eest! **Raasiku kampaania ehitati üles peamiselt kogukonna austusele ja kodukoha armastusele rõhudes.**

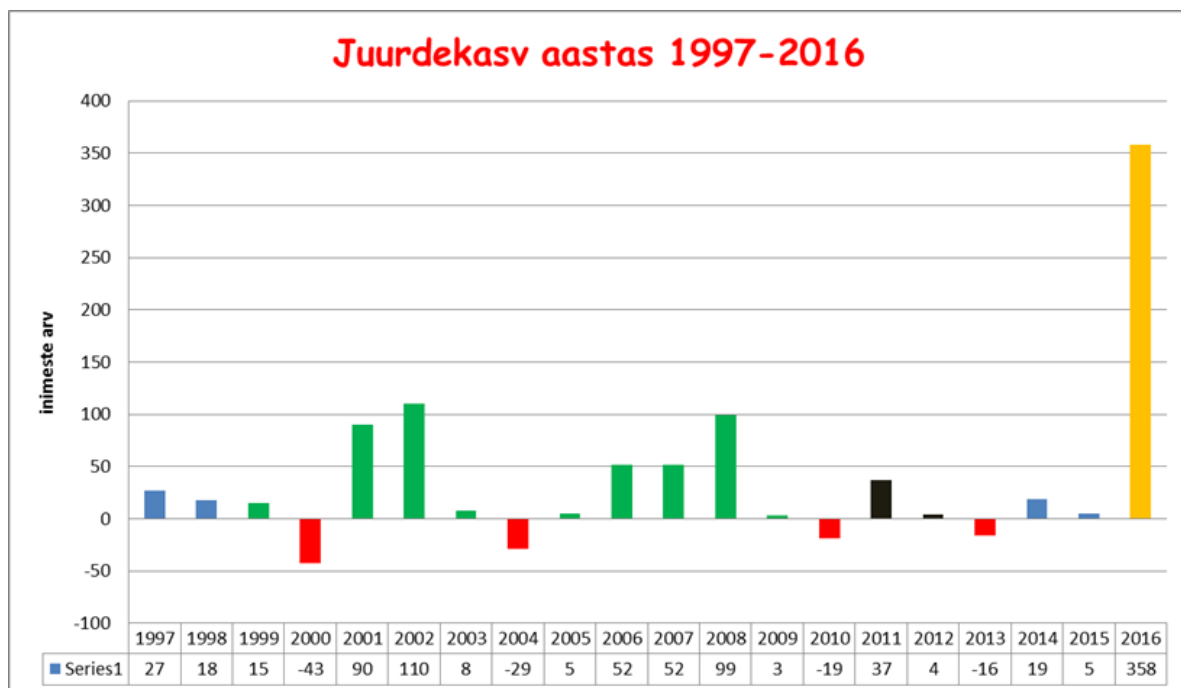
Auhindadest/preemiatest on juttu olnud alates esimesest kohtumisest konsultandi ja haldusreformi komisjoni vahel. Mõned arutajad olid seda meelt, et ilma mingi kasuta ei juhtu midagi. Peab olema auhind ja see peab olema kohe alguses teada. Õnneks ei jäänud sellised arvajad enamusse. Resümeeiks oli – esmalt teeme kõik vastavalt kampaaniaplaanile ja püüame selgitustöö ja massiivse kampaania põhisõnumi levitamise (erinevad teabekandjad, otsesuhtlemised) avalikus ruumis leida üles need inimesed, kes elavad siin, kuid pole registritoiminguid teinud. Kõige olulisem on neile selgitada registreerimise toimingute tegemise põhjuseid ja vajadust. Mitte vaid põhjusel, et „ninast veri välja“ on vajalik saada kokku number 5000, vaid ka selgitamiseks, et kogukonna ja siinse elukeskkonna heaks saab rahaliselt (läbi maksude) panustada vaid see, kes on registris seotud just meie omavalitsusega.

Seega otsustati juba kampaania alguses, et kui paar nädalat enne tähtaega on näha, et valitud viisil me inimesi vajalikul hulgal ei leia, alles siis naaseme mingi peibutise välja panemise juurde. Jälle peab ütleva, et kogenud kampaaniameistril oli õigus ja need, kes arvasid, et kampaania käigus on kõige olulisem inimesi sisse osta olid tegelikult eksiteel. Tagantjärele

tarkusega saab väita, et me olime võidule lähedal juba siis kui arutasime kas keerame ühe vindi veel peale ja paneme auhinna välja. Otsustasime, et vald ise auhinnafondi ei loo, pigem püüab kaasata ettevõtjaid. Vallavalitsus tegi küsitluse ettevõtjate hulgas. Tagasiside ettevõtjatelt oli ülimalt positiivne ja toetav ja saime välja panna 6 reisipaketti kahele. **Need reisipaketid ei lahterdu kodanike sisseostmise lahtrisse, need on tänuauhinnad, mis loositi välja kõikide vallakodanike vahel.** Tingimuseks oli 01.01.2017 seisuga peab olema vajalik nr täis. Kui ei saa täis, siis mingit loosimist ei toimu. Tagantjärele võib ka öelda, et tegelikult need auhinnad ei muutnud isejätkamise osas tulemust. Seega rõhutan veelkord eksisid need, kes arvasid – Raasiku valla inimest saab registrisse vaid ja ainult millegagi ostes. Õigel teel olid need, kes kampaania algusest alates olid veendunud – Raasiku kogukond on tugev ja teeb isejätkamiseks kõik endast oleneva.

Vajalik 5000 elanikku sai registrisse 20.12.2016. Ametlikuks numbriks 2017 aasta alguses sai 5075.

Jõudu Raasiku vallale iseseisval jätkamisel, õnnestumisi ja õigeid otsuseid kogukonnale.

Iseloomustav illustratsioon 2016 aastal elanike motiveerimisest hakkama ka valla kodanikuks.

Võidutöö valla 25-ks sünnipäevaks pühendatud loomevõistluselt. Annab edasi 2016 aasta saavutuse isejätkamise ürituses. Autor Rasmus Prik

Raivo Uukkivi, vallavanem